

Nr 19

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med vissa bestämmelser till motverkande av spridning av flyghavre.

Genom en den 15 mars 1957 dagtecknad proposition, nr 141, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden, föreslagit riksdagen att godkänna följande vid propositionen fogade förslag till

Förordning

med vissa bestämmelser till motverkande av spridning av flyghavre

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Spannmål eller spannmålsavrens, som ej undergått finförmalning (fingröpning), må ej saluhållas eller säljas som fodervara, om däri förekomma frön av flyghavre (*Avena fatua* eller *Avena sterilis*) i större antal än som är tillåtet enligt av lantbruksstyrelsen utfärdade föreskrifter.

Vad nu sagts skall dock ej gälla försäljning till köpman för hans rörelse och ej heller annan försäljning från den som odlat spannmålen, om den sker utan offentligt utbudande.

2 §.

Jordbrukare är skyldig att vid leverans av spannmål, som odlats på hans brukningsenhet, lämna mottagaren skriftligt meddelande om huruvida flyghavre förekommer på brukningsenheten eller icke. Är jordbrukaren oviss huru härmed förhåller sig, äger han i stället uppgiva detta i meddelandet.

3 §.

Den som för foderändamål antingen förvärvat spannmål av odlare, vilken icke i meddelande enligt 2 § uppgivit att hans brukningsenhet är fri från flyghavre, eller till riket infört spannmål, är skyldig att låta provtaga och analysera varan med avseende på halt av flyghavre enligt av lantbruksstyrelsen utfärdade föreskrifter.

4 §.

I fråga om spannmål som för foderändamål införts till riket skall sådan undersökning rörande förekomst av flyghavre som avses i 3 § ske innan varan fraktas från importorten. Visar undersökningen att varan jämlikt 1 §

icke må saluhållas utan finförmalning, skall jämväl finförmalningen verkställas i importorten.

Lantbruksstyrelsen äger, om särskilda omständigheter därtill föranleda, medgiva undantag från stadgandena i första stycket.

5 §.

Vid försäljning mellan köpmän i och för deras rörelse är säljare, vare sig det av köparen påfordras eller icke, pliktig att å följesedel eller köpekontrakt eller genom annan skriftlig handling lämna köpare uppgift om huruvida i varan förekommer flyghavre i sådan mängd, att varan jämlikt 1 § icke får saluhållas utan finförmalning och, om så är fallet, jämväl angiva analysresultatet samt analysbevisets nummer och datum.

6 §.

Överträder någon uppsåtligen eller av oaktsamhet det i 1 § stadgade förbudet eller bryter någon mot föreskrifterna i 3 eller 4 § eller underlåter någon att fullgöra i 2 eller 5 § föreskriven uppgiftsskyldighet eller lämnar någon vid fullgörande av uppgiftsskyldighet, som nyss sagts, medvetet eller av oaktsamhet felaktig uppgift, straffes med dagsböter.

7 §.

Det åligger lantbruksstyrelsen att före den 15 september varje år upprätta och kungöra förteckning över de län eller delar av län, där flyghavreförekomst av någon betydelse iakttagits.

8 §.

I fråga om tillsynen å efterlevnaden av denna förordning meddelas bestämmelser av Konungen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1957, då förordningen den 21 mars 1952 (nr 142) med vissa bestämmelser till motverkande av spridning av flyghavre skall upphöra att gälla.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för propositionen, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att gällande förordning med vissa bestämmelser till motverkande av spridning av flyghavre ersättes med en ny, som innehåller skärpta föreskrifter. Analystväng införes beträffande all spannmål, som importerats för foderändamål. För odlare föreslås ovillkorlig skyldighet, att vid leverans av spannmål lämna mottagaren skriftligt meddelande huruvida flyghavre förekommer på hans brukningsenhet eller icke. Är odlaren oviss hur härmed förhåller sig, kan han dock i stället uppgiva detta. Föreligger ej positivt meddelande om att odlarens brukningsenhet är fri från flyghavre, skall varan alltid analyseras innan uppköparen försäljer den för

foderändamål. Vara som innehåller större halt flyghavre än lantbruksstyrelsen tillåter skall finförmalas innan den för foderändamål säljes till förbrukare. I fråga om importerad vara skall finförmalningen i regel ske redan i importorten.

Inledning

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 23 februari 1950 hemställde *styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt*, att åtgärder snarast måtte vidtagas för att motverka vidare spridning inom landet av ogräset flyghavre (*Avena fatua*).

Rörande flyghavrens förekomst och spridningssätt yttrade anstaltsstyrelsen därvid följande.

Flyghavren är ett av de svåraste ogräs lantmännen har att bekämpa på öppen åker. Då den till utseendet mycket liknar odlad havre, förbises den ibland, när den ej förekommer i alltför stor mängd, och har därför ofta fått en ganska stor utbredning, innan den observerats. Fröna, som vanligen mognar tidigare än hos de stråsådesgrödor, i vilka den växer, faller vid mognaden av och hamnar på marken. Här gror de i regel ej på hösten utan nedbrukas i marken. De kärnor, som nästa år ligger nära jordytan, gror och ger upphov till nya plantor, medan de övriga med bibehållen grobarhet kan kvarligga i jorden flera år och först gror, när de kommer upp till jordytan igen. Dessa egenskaper jämte det förhållandet, att vi ej f. n. har några kemikalier eller andra medel, med vilka detta ogräs ekonomiskt och effektivt kan förintas, gör att bekämpningen av flyghavren är mycket besvärlig och tidsödande och oftast får inskränkas till uppräckning av plantorna för hand, trädesbruk och omläggning av växtföljden. För att bli effektiv måste bekämpningen fortgå oavbrutet under en lång följd av år.

Flyghavren har länge förekommit inom vissa bestämda områden inom landet, t. ex. delar av Östgötaslätten, sjösänkingsområdena i Örebro län o. s. v. Här har den varit nog så förlustbringande för de jordbrukare, som fått dragas med den. I allmänhet har den dock ej visat större tendens att sprida sig utom dessa områden. På senare år har emellertid en markant förändring härvidlag skett, i det att flyghavren nu börjat visa sig på den ena egendomen efter den andra i t. ex. Sörmland, Uppland och Halland. Orsakerna härtill torde vara flera. Bland viktigare sådana kan nämnas den större rörligheten beträffande handel med foder- och brödsäd, trädesbrukets avtagande, import av flyghavrebemängd fodersäd från länder, där flyghavre förekommer på praktiskt taget varje fält o. s. v. Det har även förmodats, att den allt vanligare skördetröskningen skulle kunna ha någonting med denna spridning att göra. Huru än därmed förhåller sig kvarstår det faktum, att flyghavren uppenbarligen ökat på senaste tid och att någonting måste göras för att begränsa dess spridning.

Spridning från gård till gård och från fält till fält sker dels genom utsädet, dels genom människor, djur, säckar och maskiner (flyghavrekärnorna är försedda med borst och hårbeklädnad) och dels såsom inblandning i fodersäd, halm, agnar, avrensningar o. s. v. Det sista spridningssättet synes vara det farligaste. Flyghavrekärnorna kan nämligen oskadda passera djurens matsmältningskanal och hamnar sedan på gödselhögen. Om gödseln ej är mycket väl brunnen, utföres de fortfarande livsdugliga kärnorna från

foder- och strömedel med gödseln på åkrarna och ger upphov till ett flyghavrebestånd, som det kan ta många års mödor att åter förgöra. På några få år förökar sig under gynnsamma omständigheter ett sådant bestånd, så att i vårsädesgrödorna flyghavreplantornas antal kan bli större än vårsädens, varigenom dennas avkastning nedsättes till 50 % eller därunder.

Anstaltsstyrelsen lämnade härefter vissa förslag, vilka lantbruksstyrelsen delvis upptog eller ytterligare utvecklade i eget förslag, som sedan remissbehandlades.

Genom en den 30 november 1951 dagtecknad proposition, nr 6, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag. Riksdagen biföll propositionen. Kungl. Maj:t utfärdade därefter den 21 mars 1952 dels förordning (nr 142) med vissa bestämmelser till motverkande av spridning av flyghavre, dels kungörelse (nr 143) om tillsyn å efterlevnaden av nämnda förordning.

I skrivelse den 4 december 1956 har *lantbruksstyrelsen* hemställt om vissa ändringar i gällande bestämmelser till motverkande av spridning av flyghavre.

Över lantbruksstyrelsens framställning har efter remiss yttranden avgivits av kommerskollegium, statens jordbruksnämnd, statens centrala frökontrollanstalt, Sveriges centrala fröråd, Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening, Föreningen svenska handelskvarnar, Svenska bygdekvarnars riksförbund, Sveriges grossistförbund, Svenska foderämnes- och spannmålsimportörernas förening, Hushållningssällskapens förbund, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges fröengrossistförening samt Föreningen Sveriges spannmålsintressenter.

Gällande bestämmelser

I 1 § förenämnda förordning den 21 mars 1952 (nr 142) stadgas, att *spannmål* eller *spannmålsavrens*, som ej undergått grönning eller finförmalning, ej må saluhållas eller säljas som fodervara, om däri förekommer frön av flyghavre i större antal än som är tillåtet enligt av lantbruksstyrelsen utfärdade föreskrifter. Undantag härifrån föreskrives i 2 § vid försäljning till köpman för hans rörelse samt vid annan försäljning från den som odlat spannmålen, om försäljningen sker utan offentligt utbudande. Jordbrukare, som äger vetskaper om att flyghavre förekommer på hans brukningsdel, är jämlikt 3 § skyldig att vid leverans av där odlad spannmål lämna mottagaren skriftligt meddelande om förhållandet. Överträder någon uppsåtligt eller av oaktsamhet det i 1 § stadgade förbudet eller underlåter någon att fullgöra i 3 § föreskriven uppgiftsskyldighet straffas han med dagsböter. Det åligger lantbruksstyrelsen att före den 1 augusti varje år upprätta och kungöra förteckning över de län eller delar av län där flyghavreförekomst av någon betydelse iakttagits. Några bestämmelser om provtagning och analysering av importerad spannmål har ej intagits i förordningen.

Enligt 6 § i förordningen äger Kungl. Maj:t meddela bestämmelser i fråga om efterlevnaden av förordningen. Sådana har utfärdats i den tidigare omnämnda kungörelsen den 21 mars 1952 (nr 143) och innebär i huvudsak följande.

Om spannmål eller spannmålsavrens saluhålles såsom fodervara annorledes än i gröpat eller finförmalet skick och ej sådant fall föreligger som omförmäles i 2 § nyss nämnda förordning, äger allmän åklagare taga prov av den saluhållna varan för kontroll av att den uppfyller de i 1 § samma förordning angivna fordringarna. För samma ändamål äger åklagaren även avfordra säljaren erforderliga uppgifter. Samma befogenheter tillkommer tjänsteman eller provtagare som är anställd vid Statens centrala frökontrollanstalt eller statsunderstödd lokal frökontrollanstalt, jordbrukskonsulent och jordbruksinstruktör hos hushållningssällskap samt den som centrala frökontrollanstalten därtill förordnar. Vidare äger köpare av fodervara under vissa förutsättningar påkalla att prov tages av den inköpta varan. Tagna prov skall undersökas vid centrala frökontrollanstalten. Om undersökning ger vid handen att förseelse mot gällande bestämmelser blivit begången, åligger det anstalten att anmäla detta till åklagare.

Vad beträffar motsvarande kontrollbestämmelser i fråga om *utsäde* och *fröer* innefattas dessa väsentligen i lagen angående handel med utsädesvaror den 14 juni 1928 (nr 289 med vissa senare ändringar) samt anslutande kungörelse den 15 november 1928 (nr 444 med vissa senare ändringar).

Lantbruksstyrelsens förslag

I sin framställning den 4 december 1956 anför lantbruksstyrelsen till en början, att de åtgärder som med stöd av nu gällande bestämmelser företagits icke varit tillräckliga att förhindra spridning av flyghavre. Styrelsen uttalar därefter följande.

Då flyghavren utgör ett av våra skadligaste och samtidigt mest svårutrotade ogräs, är förhållandet ägnat att inge allvarliga betänkligheter. En särskilt stor fara för spridning av flyghavre har uppstått i samband med den omfattande import av fodersäd, som ägt rum under vintern 1955—56 till följd av den genom torkan år 1955 starkt reducerade skörden inom landet. Redan i början av säsongen visade det sig, att dylika importpartier ofta innehöll flyghavrekärnor i icke obetydlig mängd och att de förekom i alla sorters fodersäd, såsom havre, korn, fodervete, foderråg, blandsäd, sorghum och spannmålsavrens. Enligt vad lantbruksstyrelsen erfarit, synes importörerna ofta ha underlåtit att förvissa sig om, huruvida flyghavre förekom i fodervarorna, samt i befintligt skick försålt dessa till olika delar av landet. Återförsäljarna torde ha handlat på samma sätt. Efter ingripande av lantbruksstyrelsen företogs en omfattande provtagning genom hushållningssällskapen och frökontrollanstalterna för kontroll av efterlevnaden av bestämmelserna. På grund av den nuvarande utformningen av föreskrifterna kunde emellertid kontrollen insättas endast i detaljistledet för försäljning till förbrukare. I samband med provtagningarna konstaterades att fodervarorna i stor utsträckning redan hade nått förbrukarna i oförmalet skick. Lant-

bruksstyrelsen befarar, att man på grund härav har att emotse en stor spridning av flyghavre även till delar av vårt land, som tidigare varit fria från ogräset i fråga.

Resultaten av nämnda undersökning har av lantbruksstyrelsen sammanställts i följande tabell.

Bestämningar av flyghavrehalt den 1/7 1955—24/1 1956

Undersökt varuslag	Antal partier	Procent partier					med mer än 15 st per kg
		fria från flyghavre	med flyghavre	med högst nedanstående antal flyghavrekärnor per kg			
				2	5	15	
Fodersäd (drygt 90 % import)	160	36,3	63,7	47,5	61,3	74,4	25,6
Kvarnvaror	327	83,5	16,5	89,9	95,4	98,8	1,2
Utsäden	4 599	96,3	3,7	99,1	99,5	99,9	0,1

Sammanställningen visar, fortsätter styrelsen, att av de undersökta fodersädespartierna endast omkring 36 procent var fria från flyghavre. 25 procent av partierna var så flyghavrebemängda, att enligt nu gällande bestämmelser åtal kunnat följa. För att ytterligare belysa det allvarliga läget må nämnas att

vart 4: e parti hade mer än 15 flyghavrekärnor per kg.
 » 8: e » » » » 100 » » »
 » 15: e » » » » » 500 » » »
 » 40: e » » » » » 1 000 » » »
 » 80: e » » » » » 1 500 » » »

. Lantbruksstyrelsen upplyser därefter att i anledning av undersökningen vissa åtgärder vidtagits och anför härom.

Mot bakgrunden av de nu angivna analysresultaten står det klart, att snara och kraftiga åtgärder måste vidtagas för att förhindra ytterligare spridning av flyghavren. Lantbruksstyrelsen har därför ansett sig böra i detta hänseende skärpa fordringarna på utsädesvara, som utbjudes till försäljning. Från och med den 1 juli 1956 gäller sålunda, att flyghavre icke alls får förekomma i statsplomberad sådan vara. Tidigare hade en myckenhet av 2 stycken flyghavrekärnor per kilogram vid statsplombering av vanlig bruksvara varit tillåten. Vidare har styrelsen föreskrivit, att i annan utsädesvara, som må saluhållas, antalet flyghavrekärnor icke må överstiga 2 stycken — tidigare 5 stycken — per kilogram.

Dessa föreskrifter är emellertid, uttalar styrelsen, ej tillfyllest. För att åstadkomma en någorlunda effektiv bekämpning av flyghavren torde det bli nödvändigt att genomföra skärpta fordringar även i fråga om fodersäd. Härför erfordrades i första hand en omarbetning av bestämmelserna i förordningen.

Styrelsen har framlagt förslag till ny *förordning med vissa bestämmelser till motverkande av spridning av flyghavre*. Styrelsen anför i anslutning till de i förslaget intagna bestämmelserna följande.

Vid import av foderspannmål och spannmålsavrens bör föreskrivas analysvång vid införseltillfället. Analystvång bör även åligga en var uppköpare av svenskodlad fodersäd från odlare, som uppger att flyghavre förekommer på hans brukningsdel. Vidare bör skyldigheten för odlare att vid försäljning av fodersäd, som odlats på hans brukningsdel, uppgiva om där förekommer flyghavre göras ovillkorlig.

Enligt nu gällande bestämmelser må spannmål eller spannmålsavrens, som ej undergått gröpning eller finförmalning, ej saluhållas eller säljas som fodervara, om däri förekommer frön av flyghavre i större antal än som är tillåtet enligt av lantbruksstyrelsen utfärdade föreskrifter. Med gröpning avses här förmalning av spannmålen till en finhetsgrad, som varierar högst väsentligt på olika orter inom landet. Eftersom denna behandlingsmetod sålunda icke alltid innebär en garanti för att i spannmålen befintliga flyghavrekärnor oskadliggöres, är det enligt styrelsens mening nödvändigt att skärpa de nuvarande bestämmelserna och uppställa som villkor för saluhållande eller försäljning av fodervaran att den är finförmalen. Då emellertid ett dylikt krav i vissa fall skulle kunna medföra olägenheter för handeln med fodervaror, anser styrelsen, att detsamma bör gälla endast vid försäljning till konsument, medan däremot försäljning av icke finförmalen vara skulle liksom hittills vara tillåten köpmän emellan för deras rörelse.

Något analysvång för uppköpare eller importör av fodervaror har hittills icke förelegat. Vid företagna undersökningar har också kunnat konstateras, att man inom spannmålshandeln ofta underlåtit att förskaffa sig kännedom om, huruvida varan innehållit otillåten mängd flyghavre. För att minska riskerna för spridning av flyghavre, då icke finförmalen fodervara passerar flera handelsled, bör stadgas skyldighet för säljare att, vare sig köpare påfordrar det eller icke, å följesedel eller köpekontrakt eller genom annan skriftlig handling lämna köpare uppgift om, huruvida i varan förekommer flyghavre i sådan mängd, att den icke får försäljas till konsument utan finförmalning och om så är fallet, jämväl ange analysresultat samt analysbevisets nummer och datum. Sistnämnda uppgifter skulle vara av betydelse även i det avseendet att varans ursprung lättare skulle kunna utrönas, då ifrågavarande varuslag i allmänhet säljes och levereras i oplomberat skick. En sådan skärpning av berörda bestämmelser skulle emellertid medgiva möjlighet för handeln att låta finförmala spannmålen och spannmålsavrensen på tid och plats, som låter sig bäst göra ur teknisk och ekonomisk synpunkt.

Stadgandet om lantbruksstyrelsens åliggande att före den 1 augusti årligen upprätta och kungöra förteckning över områden, där flyghavre av någon betydelse iakttagits, bör ändras så, att kungörandet i stället skall ske före den 15 september. Juli samt augusti månader är nämligen den för konstaterande av flyghavreförekomst lämpligaste tiden.

Liksom hittills bör det ankomma på lantbruksstyrelsen att fastställa det antal flyghavrekärnor per kilogram, utöver vilket finförmalning av foder-spannmål och spannmålsavrens skall ske, innan varan får försäljas till förbrukare. Det bör vidare ankomma på styrelsen att i anslutning till det föreslagna analystvånget vid uppköp och import av fodersäd meddela erforderliga föreskrifter om såväl provtagningens utförande som de institutioner, genom vilka provtagning och analysering må ske.

Styrelsen framhåller slutligen, att styrelsen har för avsikt att i samverkan med i frågan berörda organisationer snarast få till stånd en intensiv propaganda- och upplysningsverksamhet för bekämpande av flyghavren. I första hand avses att genom planscher och större affischer med beskrivningar sprida kännedom om flyghavren. Därjämte planeras att genom föredrag och skrifter samt genom press och radio meddela upplysningar om flyghavrens spridningssätt, skadliga verkningar m. m. samt om åtgärder till bekämpande av ogräset.

I anslutning till förslaget till ny förordning har lantbruksstyrelsen framlagt ett förslag till ny kungörelse om tillsyn å efterlevnaden av sagda förordning. De föreslagna tillsynsbestämmelserna överensstämmer i allt väsentligt med nu gällande.

Remissyttranden

Samtliga remissinstanser har förordat, att gällande bestämmelser till skydd mot spridning av flyghavre skärpes.

En sammanfattning av yttrandena återfinnes i propositionen s. 10—15.

Departementschefen

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Näsgård, anför bl. a.

Som framgår av lantbruksstyrelsens nu gjorda framställning har de hittills vidtagna åtgärderna icke varit tillfyllest för att hindra flyghavrens fortsatta utbredning. Styrelsen har därför skärpt fordringarna på utsädesvara, som utbjudes till försäljning. Från och med den 1 juli 1956 gäller sålunda, att flyghavre icke alls får förekomma i statsplomberad utsädesvara. Tidigare hade en myckenhet av två flyghavrekärnor per kilogram vid statsplombering av vanlig bruksvara varit tillåten. Vidare har styrelsen föreskrivit, att i annan utsädesvara, som må saluhållas, antalet flyghavrekärnor icke får överstiga två i stället för tidigare fem per kilogram. Dessa föreskrifter är dock enligt vad styrelsen nu framhåller icke tillfyllest. För att åstadkomma en effektiv bekämpning av flyghavren anser styrelsen det därför vara nödvändigt att genomföra skärpt kontroll även i fråga om fodersäd. Med hänsyn till den alltmer ökade spridning som flyghavren fått här i landet anser också jag, att skärpta bestämmelser måste genomföras även när det gäller fodersäden.

Jag har intet att erinra mot lantbruksstyrelsens förslag att fodervera, som innehåller flera flyghavrefrön än tillåtet, endast må säljas efter föregående finförmalning. Med hänsyn till att viss oklarhet synes vidlåda begreppet finförmalning, bör, såsom en remissinstans föreslagit, av författningstexten framgå att härmed avses sådant förfarande som jämväl kallas fingröpfung. Liksom hittills bör bestämmelsen om finförmalning icke gälla vid försäljning till köpman för hans rörelse eller vid försäljning som sker utan offentligt utbudande.

Lantbruksstyrelsen föreslår viss skärpning av skyldigheten för jordbrukare att, om flyghavre förekommer på hans brukningsdel, vid leverans av där odlad spannmål lämna mottagaren skriftligt meddelande därom. Hittills har enligt uttryckligt stadgande underlåtenhet att lämna sådant meddelande kunnat straffas blott om jordbrukaren ägt vetskap om förekomsten av flyghavre. Lantbruksstyrelsens nu avgivna förslag innebär, att för straffs inträde ej längre skall fordras bevisning om sådan vetskap utan blott att jordbrukaren vid underlåtenheten att lämna meddelande gjort sig skyldig till oaktsamhet. Det skall alltså enligt förslaget åligga jordbrukaren att undersöka huruvida flyghavre förekommer på brukningsdelen. Vid remissbehandlingen har från flera håll uttalats den meningen, att odlaren borde åläggas att uppge huruvida flyghavre förekommer *eller icke* å hans brukningsdel. Uppgift skulle alltså städse lämnas. Med hänsyn till den vikt jordbrukarens uppgiftsskyldighet har vid bekämpandet av ifrågavarande ogräs tillstyrker jag den föreslagna utvidgningen av uppgiftsskyldigheten. I fall då jordbrukaren är oviss huruvida flyghavre förekommer eller ej, bör han dock, såsom några remissinstanser framhållit, i stället ha rätt att uppge detta för mottagaren. En uppgift med sådant innehåll bör, liksom meddelande att flyghavre förekommer, alltid medföra skyldighet för uppköparen att analysera varan innan den försäljes till förbrukare. Jag förutsätter, att varje odlare i eget intresse kommer att noga undersöka huruvida flyghavre förekommer eller ej. Har han konstaterat att brukningsenheten är fri från flyghavre, kan han nämligen genom positivt meddelande härom undgå den analyskostnad, som i annat fall kommer att belasta honom. Enligt min mening bör uppgiftsskyldigheten fortfarande vara gällande i hela riket.

Som framgår av lantbruksstyrelsens framställning har avsaknaden av bestämmelser rörande analyskyldighet vid import av fodersäd bidragit till en ökning av flyghavreförekomsten i landet. Särskilt har detta kommit till synes efter den omfattande importen av fodersäd vintern 1955/56. Denna säd visade sig nämligen i hög grad bemängd med flyghavrefrön. Det är givetvis angeläget att i möjligaste mån söka förhindra fortsatt spridning av flyghavre genom importerad spannmål. Jag tillstyrker därför att obligatorisk analyskyldighet införes vid import av foderspannmål. Därvid bör föreskrivas, att provtagning och analys av foderveran skall ske, innan varan fraktas från importorten. Som i några remissvar förordats bör — för att ytterligare stärka importskyddet — jämväl finförmalning av varan ske å importorten, om nyssnämnda undersökning visat att varan håller icke till-

låten mängd flyghavrefrön. Om särskilda omständigheter därtill föranleder bör dock lantbruksstyrelsen äga medge undantag från bestämmelserna om att undersökning rörande förekomst av flyghavre och finförmalning skall ske i importorten. Sådana år då omfattande import sker torde nämligen på grund av bristande lagrings- och förmalningsmöjligheter i importorten svårigheter kunna uppstå att tillämpa dessa bestämmelser på samtliga inkomna varupartier. Vidare torde det icke alltid vara möjligt, att få officiell analys snabbt utförd i importorten. Därest varan är avsedd att direkt från fartyg fraktas vidare, kan det då uppstå olägenhet och kostnad för importören om analysresultatet skall avvaktas innan vidaretransport sker. I sådana fall torde ofta finnas möjlighet för importören att få i vederbörlig ordning uttaget prov analyserat hos affärsföretag i importorten. Skulle sådan analys visa, att flyghavre ej förekommer eller förekommer blott i så ringa omfattning att finförmalning med säkerhet bedömes ej erforderlig, synes ej finnas tillräckliga skäl för att vidaretransport av varan ej skall få ske. I här avsett fall skall givetvis analys av provet företagas även av officiellt kontrollorgan och resultatet av sådan analys avvaktas innan varan, om så erfordras efter finförmalning, säljes till förbrukare. Den av mig förordade dispensmöjligheten, som närmast avser de nu angivna fallen, bör emellertid tillgripas blott då eljest avsevärd olägenhet skulle uppstå. Ett genomförande av de föreslagna åtgärderna skulle enligt min mening innebära, att faran för spridning av flyghavre genom importerad spannmål begränsas så långt detta nu är praktiskt möjligt.

Mot förslaget att införa analyskyldighet vid förvärv av foderspannmål från odlare, som uppger att flyghavre förekommer på hans brukningsdel, har vid remissbehandlingen i några fall uttalats betänkligheter. Det har sålunda anmärkts, att fodersäd, som kommer från sådan brukningsdel, alltid borde fingröpas, innan den såldes till förbrukare. Undersökning skulle då vara onödig. Jag anser dock att något avsteg från principen om analyskyldighet icke bör göras. En sådan skyldighet har enligt min mening ett betydande värde ur kontrollsynpunkt, särskilt då varan går genom flera mellanhänder. Som jag tidigare antytt bör analyskyldigheten gälla även i sådana fall då odlaren uppgivit, att han icke vet huruvida flyghavre förekommer på hans brukningsenhet.

När en fodervara vid handel mellan köpmän passerar flera handelsled, är det av vikt att man vid varje tidpunkt har kännedom om huruvida varan innehåller otillåten mängd flyghavre. Som lantbruksstyrelsen förordat torde därför böra föreskrivas skyldighet för säljare att, evad köparen påfordrar det eller icke, genom skriftlig handling (t. ex. följesedel eller köpekontrakt) lämna köparen uppgift huruvida i varan förekommer flyghavre i sådan mängd, att den icke får saluhållas utan finförmalning. Är så fallet bör vid försäljning jämväl angivas analysresultatet samt analysbevisets nummer och datum.

För överträdelse av förordningens bestämmelser torde såsom lantbruks-

styrelsen föreslagit böra stadgas dagsböter. Den av jordbruksnämnden berörda frågan om vem ansvaret för en överträdelse skall träffa torde få avgöras enligt allmänna rättsgrundsatser.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda närmare föreskrifter rörande tillsynen av efterlevnaden av de föreslagna bestämmelserna.

De vid remissbehandlingen väckta frågorna om föreskrifter till skydd för att flyghavre sprides genom importerad halm och s. k. hemmautsäde är jag icke beredd att utan ytterligare utredning upptaga till behandling.

Jag vill slutligen framhålla den stora betydelsen av att jordbrukarna bibringas kännedom om flyghavrens utseende, spridningssätt och skadliga verkningar samt om lämpliga åtgärder för dess bekämpande. Det är därför angeläget att den av lantbruksstyrelsen tilltänkta, utökade propaganda- och upplysningsverksamheten, vilken är avsedd att bedrivas i samverkan med berörda intresseorganisationer, snarast kommer till stånd.

Utskottet

Propositionens förslag till ny förordning med vissa bestämmelser till motverkande av spridning av flyghavre innebär enligt utskottets mening en mycket välkommen skärpning av hittills gällande bestämmelser i fråga om skydd mot spridning av detta ogräs med fodersäd.

Förslaget förutsätter att det liksom hittills skall ankomma på lantbruksstyrelsen att fastställa det antal flyghavrekärnor per kilogram, utöver vilket finförmalning av foderspannmål och spannmålsavrens skall ske, innan varan får försäljas till förbrukare. Beträffande utsädesvara, som utbjudes till försäljning, har lantbruksstyrelsen fr. o. m. den 1 juli 1956 skärpt fordringarna, så att flyghavre icke alls får förekomma i statsplomberad utsädesvara och i annan utsädesvara förekomsten av flyghavrekärnor ej må överstiga två stycken per kilogram. Utskottet vill för sin del understryka betydelsen av att lantbruksstyrelsen även i avseende å fodersäd meddelar sådana skärpta föreskrifter om högsta tillåtna förekomst av flyghavrekärnor som spridningsrisken påkallar.

I förslagets 1 § användes benämningen finförmalning med ordet fingröpfung inom parentes för att ange behandlingsmetoden — en fullständig sönderdelning av spannmålets kärna och skal — oaktat »fingröpfung» såsom Svenska bygdekvarnars riksförbund påpekat i ett remissyttrande är det inom kvarnindustrien och spannmålshandeln allmänt vedertagna uttrycket för den avsedda behandlingsmetoden, medan beteckningen finmalning endast användes lokalt. Utskottet, som ifrågasätter huruvida det icke varit riktigare att låta fingröpfung framstå som huvudbeteckning med uttrycken finmalning eller finförmalning brukade parentetiskt, anser sig dock med hänsyn till att »finförmalning» användes redan i den nu gällande texten icke böra föreslå någon ändring härutinnan.

Mot de föreslagna bestämmelsernas utformning i övrigt har utskottet insett att erinra.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,
att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 25 april 1957

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Osvald, Grym, Hermansson*, Georg Carlsson, Kristiansson, Krügel och Eskilsson;

från andra kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp*, Åhman, von Seth*, Johnsson i Kastanjegården, Andersson i Ryggestad, Jansson i Benestad och Svenning.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.